

BREXITUL, ÎNTRE NECESITATE ȘI OPORTUNITATE

BREXIT, BETWEEN NECESSITY AND OPORTUNITY

Prof.univ.dr. Mircea-Dănuț CHIRIAC*

Ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană, „Brexit”, respectiv „British exit”, este unul dintre procesele cele mai spectaculoase și importante care frământă și preocupă lumea europeană și nu numai. Pe perioada dezbaterilor privind referendumul, au fost evidențiate o serie de argumente privind necesitatea ieșirii Marii Britanii din Uniunea Europeană. Aceste argumente pot fi grupate în trei mari categorii: economice, politice și de securitate. Cele mai multe își au originea în realitățile interne britanice, dar au fost potențate și de procesele decizionale ale instituțiilor UE. Interesant, din punctul meu de vedere, este evidențierea oportunităților generate de Brexit, din perspectiva statelor rămase membre ale UE, cum este cazul României. Aceste oportunități sunt de natură politică, economică și socială. În actualul proces de reconfigurare a proiectului european, România are ocazia, și șansa istorică, să își asume un rol mai important și o poziție mai vizibilă pe scena politică europeană.

Great Britain's exit from the European Union, "Brexit" or "British exit", is one of the most spectacular and important processes which concern both Europe and the rest of the world. During the debate on the referendum, a series of arguments, regarding Great Britain's exit from the European Union, were highlighted. These arguments can be grouped in three main categories: economic, political and regarding security. Most originate in British domestic realities, but they have also been boosted by the decision-making processes of the EU institutions. Interestingly, from my point of view, this highlights the opportunities generated by Brexit, from the perspective of the remaining member states of the EU, as is the case with Romania. These opportunities are of political, economic and social nature. In the current process of reconfiguring the European project, Romania has the opportunity and historical chance to assume a more important role and a more visible position on the European political scene.

Cuvinte-cheie: Brexit; proiect european; necesitate; oportunitate.

Keywords: Brexit; European project; necessity; opportunity.

Brexit, respectiv *British exit*, ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană, este unul dintre procesele cele mai importante care frământă și preocupă lumea europeană. Organizarea unui referendum privind problema retragerii Marii Britanii din Uniunea Europeană a fost una dintre promisiunile electorale făcute, la începutul anului 2013, de către liderul conservator, David Cameron. La momentul respectiv, liderii comunității europene, inclusiv premierul britanic, erau optimiști¹ privind rezultatul, în sensul încrederii că cetățenii Marii Britanii vor vota pentru continuarea drumului european.

Organizat pe 23 iunie 2016, rezultatul referendumului a fost de 51,9% pentru ieșire, restul de 48,1% votând pentru rămânerea în Uniune². Cu toate acestea, votul a fost împărțit între țările componente ale Regatului Unit al Marii Britanii. Astfel, Anglia și Țara Galilor au votat pentru ieșire, în timp ce Scoția și Irlanda de Nord au votat să rămână în Uniunea Europeană³. Acest rezultat a generat demisia prim-ministrului, David Cameron, adeptul rămânerii Marii Britanii în Uniunea Europeană și numirea Theresei May, ca premier, cu sarcina extrem de complexă de a negocia retragerea țării din comunitatea europeană.

Pe perioada dezbaterilor privind referendumul au fost evidențiate o serie de argumente privind necesitatea ieșirii Marii Britanii din Uniunea Europeană. Aceste argumente pot fi grupate în

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: danutmirceachiriac@yahoo.com

funcție de trei mari considerații: economice, politice și de securitate.

Privind aspectele economice, două considerații au fost, în mod deosebit, evidențiate. În primul rând, faptul că apartenența la Uniunea Europeană subminează relațiile Marii Britanii cu piețele emergente, respectiv India sau China, cu care nu există un acord comercial. Ieșirea din UE ar permite o diversificare a relațiilor economice⁴. În al doilea rând, politicile economice nu ar mai depinde de deciziile Bruxellului, astfel încât, prin scăderea taxelor pentru corporații, investiții și alte măsuri stimulative să mențină și să sporească locurile de muncă, sediile centrale ale unor bănci și societăți comerciale internaționale⁵. A fost răspunsul criticilor privind pericolul pe care îl reprezintă o ieșire din UE pentru locurile de muncă din Marea Britanie și al discuțiilor privind o scurgere a capitalurilor.

Privind aspectele politice, problemele au vizat, în primul rând, considerații legislative. Numărul mare de legi, directive și decizii venite de la Bruxelles și de la Curtea Europeană de Justiție se consideră că nu pot fi acceptate. S-a apreciat că este necesar ca tribunalele britanice să devină din nou suverane⁶. Aici pot fi adăugate și unele aspecte legate de tentativa de federalizare europeană, respinsă categoric de britanicii care merg spre descentralizarea către regiuni și către nivelul de Parlament Scoțian/ Parlament în Wales⁷ etc.

O a doua considerație se referă la influența pe care Marea Britanie ar trebui să o aibă în sistemul relațiilor internaționale. Este aceasta o consecință a ideii imperiale, în sensul în care, timp de aproximativ trei sute de ani, Imperiul Britanic a fost un sistem mondial de teritorii dependente – colonii, protectorate și alte teritorii – aflate sub suveranitatea Coroanei Marii Britanii și sub administrarea guvernului britanic? Politica de acordare sau de recunoaștere a unor grade semnificative de autoguvernare unor teritorii dependente, care au fost favorizate de dimensiunea foarte mare a imperiului, a condus la folosirea, în secolul XX, a noțiunii de Commonwealth Britanic, care cuprindea, în mare măsură, teritorii dependente cu un grad de autoguvernare aflate sub o suveranitate britanică mai mult simbolică. Termenul a fost transformat în statut, în 1931. Commonwealthul include fostele spații ale Imperiului Britanic, într-o asociere liberă de state suverane⁸. În opinia mea, această realitate, suprapusă peste o educație în care aceasta reprezintă

un aspect de mândrie națională, au drept consecință formarea unei mentalități de sprijinire a ideii că destinul Marii Britanii este unul global. Ca urmare, Marea Britanie nu mai are nevoie de UE pentru a prospera pe plan internațional.

Cele mai multe considerații privind necesitatea părăsirii UE au vizat problemele de securitate ale Marii Britanii. Un prim aspect a avut ca temă de dezbatere imigrația. Impulsionată de politica porților deschise, promovată de către cancelarul Germaniei, Angela Merkel, fenomenul imigrației a fost și este privit ca un factor de instabilitate și de insecuritate. Adepții Brexitului au considerat că Marea Britanie nu va putea controla niciodată imigrația, dacă nu va ieși din Uniunea Europeană, pentru că libertatea de circulație le oferă celorlalți cetățeni UE dreptul automat să trăiască în Regatul Unit⁹. Acest fenomen a fost asociat și cu creșterea nivelului de infracționalitate. Legat de acest aspect, adepții ieșirii din UE au criticat faptul că mandatul european de arest *permite ca cetățenii britanici să fie trimiși în străinătate pentru a fi puși sub acuzare de instanțe străine*¹⁰, adesea pentru infracțiuni minore. Acest lucru, în opinia lor, nu poate fi admis.

Un aspect important al necesității Brexitului a fost reprezentat de ideea că, în condițiile unor politici europene pentru o „uniune tot mai strânsă” și pentru o integrare economică tot mai profundă, în special după criza din Zona euro, Parlamentul britanic va fi lipsit de suveranitate¹¹. Acest aspect a fost coroborat cu unul de apărare, ca răspuns la preocuparea unor lideri ai UE pentru constituirea unei forțe armate comunitare. Posibila obligare a Marii Britanii de a contribui la crearea unei armate a UE a fost interpretată, și prezentată, ca o subminare a independenței forțelor armate britanice¹².

Într-o analiză în revista Deutsche Welle despre cauzele votului Brexit: *Cine sunt, oare, vârstnicii și tinerii?*¹³, apare o idee interesantă, susținută de către Eric Kaufmann, profesor de științe politice la Birkbeck College, University of London, prin care explică, ca o motivație a Brexitului, *concepția generală despre societate și opțiunile valorice*¹⁴. În opinia lui Eric Kaufmann, societatea britanică se caracterizează printr-un conflict de valori, care transcende păturile economice. Astfel că la originea Brexitului s-ar afla efectele negative, cumulate, ale liberalismului global din ultimile decenii, care au condus la o distribuție tot mai inegalitară a avuției.

Desigur că au existat și alte aspecte de necesitate ale Brexitului, dar cele prezentate mai sus sunt, în opinia mea, cele mai relevante. Interesantă ar fi evidențierea oportunităților generate de Brexit, din perspectiva statelor rămase membre ale UE, cum este cazul României.

Un prim aspect, de natură politică, îl reprezintă impulsivitatea procesului de reformă a instituțiilor comunitare, în sensul debirocratizării acestora și al adaptării la noile tendințe, generate de evoluțiile economice și sociale, la nivel global și național. În acest cadru, subliniez inițiativa președintelui Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, privind cinci opțiuni posibile de reformare a proiectului european post-Brexit, care merg de la limitarea acestuia la piața unică europeană și până la opțiunea care ar corespunde unei Europe federaliste¹⁵. Această viziune a fost oficializată, sub forma unei Carte Albe privind viitorul celor 27 de state ale UE, până în 2025¹⁶.

Un al doilea aspect politic îl reprezintă adoptarea, de către liderii celor 27 de state ale UE, a *Declarației de la Roma*¹⁷, la 25.03.2017, cu ocazia aniversării a 60 de ani de la semnarea tratatului fondator al UE. În opinia mea, acest moment este extrem de important. Se afirmă hotărârea liderilor celor 27 de state ale UE de continuare a proiectului european: „Noi, liderii, într-un spirit de colaborare în cadrul Consiliului European și între instituțiile noastre, ne vom asigura că agenda de azi va fi pusă în aplicare, astfel încât să devină realitatea de mâine. Ne-am unit pentru binele nostru. Europa este viitorul nostru comun”¹⁸. Dar cel mai important aspect realizat la Roma este găsierea unei soluții care să realizeze coeziunea statelor membre, prin afirmarea hotărârii de a „acționa împreună, cu ritmuri și intensități diferite acolo unde va fi necesar, dar mergând în aceeași direcție, așa cum am făcut în trecut, în conformitate cu tratatele și păstrând ușa deschisă celor ce doresc să se alăture mai târziu”¹⁹. Acest document vine să diminueze temerile unor membri ai UE, între care și România, privind dezvoltarea cu viteze diferite și să stabilească patru obiective clare, pentru următorii zece ani: „În următorii zece ani ne dorim o Uniune care să ofere siguranță și securitate, să fie prosperă, competitivă, durabilă și responsabilă din punct de vedere social și să aibă voința și capacitatea de a juca un rol principal în lume și de a modela globalizarea”²⁰. Este firesc să apreciem că, în acest nou cadru de politică

europeană, România va avea șansa să contribuie la relansarea Uniunii pe coordonatele interesului european și al cetățenilor români.

Un al treilea aspect de oportunitate, în mod direct pentru România, vizează faptul că țara noastră avansează pe locul șase, din punct de vedere al populației și al teritoriului. Acest lucru va determina o consolidare a reprezentării noastre în instituțiile UE, deci în procesul de decizie. În acest context, vom participa la negocierea condițiilor pentru ieșirea Marii Britanii din UE. Aceste condiții trebuie aprobate în fiecare parlament național în parte, care are dreptul să le blocheze.

Prin participarea la discuții, România are ocazia să negocieze cu Marea Britanie condiții decente pentru cetățenii români sau termeni favorabili la intrarea în Marea Britanie, fără a afecta libertatea de circulație existentă. Mai mult, prin negocieri bilaterale, Bucureștiul poate spera la relații economice mai favorabile cu Londra, decât în prezent²¹. Totul ține de abilitatea diplomatică și de determinarea celor care vor conduce acest proces. Un atu important, care trebuie utilizat, este relația specială pe care România o are cu Marea Britanie, prin intermediul Casei Regale a României. În acest cadru, trebuie văzută și recenta vizită oficială a Prințului Charles la București, în perioada 29-31.03.2017. „Cred că acesta este mesajul principal: că vizita Alteței Sale reprezintă celebrarea modalităților, de o diversitate imensă, prin care oamenii și organizațiile din România și Marea Britanie colaborează pentru a face lucruri bune”, a precizat ambasadorul Marii Britanii la București, Paul Brummell²².

În al patrulea rând, trebuie să evidențiem oportunitățile economice. În acest sens, economistul Adrian Mitroi sublinia: „Deja România funcționează cu toate motoarele economice turate, dar avem nevoie de investiții străine directe, care într-o eventualitate de Brexit vor căuta oportunități aici”²³. Brexitul ar putea deschide pentru România poarta către investiții noi, într-un moment în care avem nevoie de banii străinilor. Pornind de la realitatea, prezentată într-un raport al BNR, că spre piața britanică sunt orientate doar 4,6% din totalul exporturilor de bunuri și servicii, iar Marea Britanie deținea 2,5% din investițiile străine directe²⁴, factorii responsabili din economia națională au posibilitatea, în limitele prevăzute de documentele UE, să extindă relațiile economice bilaterale

româno-britanice. *The Guardian* relatează faptul că, după Brexit, o serie de producători de mașini intenționează să-și mute centrele de cercetare în estul Europei, iar firmele de recrutare, gen DHR International, caută deja personal instruit, inclusiv în România²⁵.

Din perspectiva oportunităților economice, mai putem enumera și posibilitatea ca forța de muncă bine pregătită, și având o cultură superioară a muncii și a eticii, s-ar putea întoarce spre România din Marea Britanie. Acest lucru ar avea un impact pozitiv în economia și în societatea românească, în ansamblu. Un alt aspect ar fi faptul că piața comunitară va putea absorbi mai multe produse și servicii din România, pe măsură ce piețele din UE se vor închide față de Marea Britanie sau, în orice caz, nu vor mai fi la fel de deschise ca în prezent²⁶.

Elaborarea unor politici economice inteligente, prin care să se dezvolte avantaje competitive, să se sprijine capitalul autohton, fundamentate pe un cadru legislativ și administrativ atractiv pentru investiții și investitori, ar trebui să fie răspunsul la oportunitățile economice deschise de Brexit.

Concluzii

- Brexitul este o consecință a unor realități interne ale Marii Britanii, dar și o consecință a imperfecțiunilor în funcționarea Uniunii Europene;
- Prioetul European este o realitate care trebuie să continue, iar România trebuie să rămână parte a acestuia;
- oportunitățile politice, sociale și economice, deschise de Brexit, pot fi valorificate doar prin politici publice adecvate.

În actualul proces de reconfigurare a priectului european, România are ocazia să își asume un rol mai important și o poziție mai vizibilă la nivelul Uniunii, să devină un actor auzit, văzut, respectat, dar și un generator de politici europene. Este aceasta o șansă să demonstrăm că locul României este în elita europeană și că putem contribui, în mod loial, constructiv și decisiv, la consolidarea unei Uniuni Europene solidare și puternice?

NOTE:

1 <http://www.bbc.com/news/uk-politics-21148282>, accesat la 12.04.2017.

2 <http://www.mediafax.ro/externe/rezultate-finale-refendum-brexite-marea-britanie-paraseste-uniunea-europeana-51-9-la-suta-dintre-cetatenii-britanici-au-votat-pentru-iesirea-tarii-din-blocul-comunitar-video-live-text-15505331>, accesat la 12.04.2017.

3 *Ibidem*.

4 Constantin Rudnițchi, *Adevărata cauză economică a Brexitului*, <http://www.rfi.ro/economie-88124-adevarata-cauza-economica-brexiteului>, accesat la 14.04.2017.

5 https://www.realitatea.net/brexit-9-motive-pentru-ieirea-marii-britanii-din-ue-tot-atatea-argumente-pentru-ramanere_1950420.html, accesat la 14.04.2017.

6 *Ibidem*.

7 Răzvan Orășanu, *Cazul Brexit – motive pentru ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană. Plus legăturile cu România*, <http://www.contributors.ro/editorial/cazul-brexit-%E2%80%93-motive-pentru-iesirea-marii-britanii-din-uniunea-europeana-plus-legaturile-cu-romania/>, accesat la 12.04.2017.

8 *Enciclopedia Universală Britanică*, vol. 3., Editura Litera, București, 2010, p. 57.

9 Răzvan Orășanu, *op. cit.*

10 https://www.realitatea.net/brexit-9-motive-pentru-ieirea-marii-britanii-din-ue-tot-atatea-argumente-pentru-ramanere_1950420.html, accesat la 18.04.2017.

11 Răzvan Orășanu, *op. cit.*

12 https://www.realitatea.net/brexit-9-motive-pentru-ieirea-marii-britanii-din-ue-tot-atatea-argumente-pentru-ramanere_1950420.html, accesat la 18.04.2017.

13 <http://www.flux24.ro/deutsche-welle-despre-cauzele-votului-brexit-cine-sunt-oare-varstnicii-si-tinerii/>, accesat la 20.04.2017.

14 *Ibidem*.

15 <https://www.agerpres.ro/externe/2017/03/01/jean-cl-aude-juncker-a-prezentat-optiunile-pentru-viitorul-ue-intre-europa-federalista-si-limitarea-la-piata-unica-17-28-09>, accesat la 01.03.2017.

16 <http://www.caleaeuropeana.ro/carta-alba-a-lui-jean-claude-juncker-incotro-merge-europa-unita-document/>, accesat la 21.04.2017.

17 www.consilium.europa.eu/ro/meetings/european-council/.../25-rome-declaration_pdf/, accesat la 27.04.2017.

18 *Ibidem*, p. 3.

19 *Ibidem*, p. 2.

20 *Ibidem*.

21 <http://www.ezv.ro/ruptura-in-ue-efectul-brexit-asupra-romanilor-britanicilor-si-europei.html>, accesat la 27.04.2017.

22 <http://newsbv.ro/2017/03/29/printul-charles-prima-vizita-oficiala-romania-dupa-19/>, accesat la 27.04.2017.

23 Adrian Mitroi, *Efectele Brexit asupra României*, <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/efectele-brexit-asupra-romaniei-531691>, accesat la 29.04.2017.

24 <http://infopuls.ro/2016/06/23/raport-bnr-iesirea-uk-din-ue-inseamna-slabirea-proiectului-european-pentru-tara-noastra-care-sunt-efectele-brexit-ului-in-romania/>, accesat la 29.04.2017.

25 <http://www.viata-libera.ro/%C5%9Ftiri-externe/814-45-consecintele-brexit-iesirea-marii-britanii-din-ue-duce-avantaje-romaniei>, accesat la 14.04.2017.

26 Marius Ghenea, *Uniunea Europeană după Brexit*, <http://www.capital.ro/uniunea-europeana-dupa-brexit.html>, accesat la 14.04.2017.

BIBLIOGRAFIE

Enciclopedia Universală Britanică, vol. 3, Editura Litera, București, 2010.

Ghenea Marius, *Uniunea Europeană după Brexit*, <http://www.capital.ro/uniunea-europeana-dupa-brexite.html>

Mitroi Adrian, *Efectele Brexit asupra României*, <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/efectele-brexite-asupra-romaniei-531691>

Orășanu Răzvan, *Cazul Brexit – motive pentru ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană. Plus legăturile cu România*, <http://www.contributors.ro/editorial/cazul-brexite-%E2%80%93-motive-pentru-iesirea-marii-britanii-din-uniunea-europeana-plus-legaturile-cu-romania/>

Rudnițchi Constantin, *Adevărata cauză economică a Brexitului*, <http://www.rfi.ro/economie-88124-adevarata-cauza-economica-brexiteului>

<http://www.bbc.com/news/uk-politics-21148282>

<http://www.mediafax.ro/externe/rezultate-fin-ale-referendum-brexite-marea-britanie-paraseste-uniunea-europeana-51-9-la-suta-dintre-cetatenii-britanici-au-votat-pentru-iesirea-tarii-din-blocul-comunitar-video-live-text-15505331>

<http://www.caleaeuropeana.ro/carta-alba-alei-jean-claude-juncker-incotro-merge-europa-unita-document/>

www.consilium.europa.eu/ro/meetings/european-council/.../25-rome-declaration_pdf/